

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/38/2024
Identifikačné číslo spisu:	1710206630
Dátum vydania rozhodnutia:	23.01.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Zajacová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1710206630.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ W. E., narodeného XX. G. XXXX, G., N. X, 2/ G. E., narodeného XX. W. XXXX, G., N. X, zastúpených advokátskou kanceláriou FELŠŮCI & Partners, s.r.o., Bratislava - mestská časť Ružinov, Bajkalská 31, IČO: 47 254 203, proti žalovaným 1/ G. N., narodenému XX. G. XXXX, G., G. XXXX/XA, 2/ K. N., narodenej XX. O. XXXX, G., G. XXXX/XA, zastúpeným advokátkou Mgr. Janou Lenkovou, Bratislava, Krížna 38, 3/ B. Ľ. Ž., narodenému XX. C. XXXX, XXXX G. - T., o určenie existencie vecného bremena, vedenom na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 10C/165/2010, o dovolaní žalovaných 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 30. mája 2023 sp. zn. 16Co/43/2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 30. mája 2023 sp. zn. 16Co/43/2021 v napadnutej časti vo vzťahu k žalovaným 1/, 2/ vo výrokoch I., III. a rozsudok Okresného súdu Pezinok z 12. novembra 2018 sp. zn. 10C/165/2010 vo vzťahu k žalovaným 1/, 2/ vo výrokoch I., II., IV. z r u š u j e a v e c v r a c i a v rozsahu zrušenia Okresnému súdu Pezinok na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Pezinok (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 12. novembra 2018 sp. zn. 10C/165/2010 určil, že (pôvodní) žalobcovia 1/ a 2/ (G. E., narodená XX. C. XXXX, G., N. X a W. E. E., narodený XX. U. XXXX, zosnulý XX. C.Á. XXXX, pozn.) majú právo zodpovedajúce vecnému bremenu „in rem“ spočívajúce v práve prechodu pešo cez pozemok parcela registra „C“ parcelné číslo 165, druh pozemku: zastavaná plocha a nádvorie, ktorý je zapísaný na liste vlastníctva č. XXXX pre k. ú. G., obec: G., okres: Pezinok, a to v časti výmery 49 m², ktorá bola k tomuto pozemku pričlenená z pozemku parcela registra „C“, parc. č. 168, druh pozemku: zastavaná plocha a nádvorie, zapísanom na liste vlastníctva č. XXXX pre k. ú. G., obec: G., okres: Pezinok geometrickým plánom č. 11834358-117/97 zo dňa 17. 09. 1997 vyhotoveným Ing. O. N., úradne overeným Okresným úradom Pezinok, katastrálnym odborom dňa 25. 09. 1997 pod č. 513/97, pričom tento geometrický plán je neoddeliteľnou súčasťou tohto rozsudku, s tým, že toto vecné bremeno je spojené s vlastníctvom pozemku parcela registra „C“, parc. č. 166/2 o výmere 271 m², druh pozemku: zastavaná plocha a nádvorie, ktorý je zapísaný na liste vlastníctva č. XXXX pre k. ú. G., obec: G., okres: Pezinok (I. výrok). Okresný súd ďalej určil, že žalobca 3/ (W. E. G., narodený XX. G. XXXX,

v tomto konaní žalobca 1/, pozn.) má právo zodpovedajúce vecnému bremenu „in rem“ spočívajúce v práve prechodu pešo cez pozemok parcela registra „C“ parcelné číslo 165, druh pozemku: zastavaná plocha a nádvorie, ktorý je zapísaný na liste vlastníctva č. XXXX pre k. ú. G., obec: G., okres: Pezinok, a to v časti výmery 49 m², ktorá bola k tomuto pozemku pričlenená z pozemku parcela registra „C“, parc. č. 168, druh pozemku: zastavaná plocha a nádvorie, zapísanom na liste vlastníctva č. XXXX pre k. ú. G., obec: G., okres: Pezinok geometrickým plánom č. 11834358-117/97 zo dňa 17. 09. 1997 vyhotoveným Ing. O. N., úradne overeným Okresným úradom Pezinok, katastrálnym odborom dňa 25. 09. 1997 pod č. 513/97, pričom tento geometrický plán je neoddeliteľnou súčasťou tohto rozsudku, s tým, že toto vecné bremeno je spojené s vlastníctvom pozemku parcela registra „C“, parc. č. 166/1 o výmere o výmere 152 m², druh pozemku: zastavané plochy a nádvoria, ktorý je zapísaný na liste vlastníctva č. XXXX pre k. ú. G., obec: G., okres: Pezinok (II. výrok). Vo zvyšnej časti žalobu zamietol (III. výrok) a rozhodol, že žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania (IV. výrok).

1.1. Súd prvej inštancie z listinných dôkazov zistil, že parcely č. 166/1 a 166/2 (historicky parcela č. 127/1, vyňatá zo znárodnenia) nadobudli do bezpodielového spoluvlastníctva manželov (pôvodní) žalobcovia 1/ a 2/ na základe zmluvy zo 16. marca 1988, s tým, že na základe danej zmluvy bolo v prospech týchto parciel do katastra nehnuteľností zapísané vecné bremeno zodpovedajúce právu prechodu cez parcelu č. 168 (historicky parcela č. 127/4) pod RV 525/88 (aktuálne LV č. XXXX, LV č. XXXX, LV č. XXXX). Parcela č. 166/2 je do dnešného dňa v ich vlastníctve, parcelu č. 166/1 darovali synovi, žalobcovi 3/ (LV č. XXXX, Dar V 1618/99). Pokiaľ ide o parcelu č. 168 (historicky parcela č. 127/4), až do októbra 1997 bola zapísaná na LV č. XXXX spolu s parcelou č. 165 a 167, pričom na celej parcele č. 168 o výmere 301 m² podľa zápisu v katastri nehnuteľností viazlo vecné bremeno - právo prechodu v prospech každodobého vlastníka parcely č. 166 na základe RV 525/88 (LV č. XXXX v stave k 1. októbru 1997), t. j. pre každodobého vlastníka parcely č. 166/1 a 166/2. V súvislosti s predajom parcely č. 168 z pôvodných vlastníkov (manželia R., ktorí nadobudli vlastnícke právo k tejto parcele ako aj k parcele č. 165 na základe zmluvy z 30. januára 1997) na žalovaného 3/ na základe zmluvy z 31. októbra 1997 bol vypracovaný GP č. 117/97, na základe ktorého sa výmera parcely č. 168 znížila a takto novovzniknutá parcela bola skutočne prevedená do výlučného vlastníctva žalovaného 3/. Výmera parcely č. 165, ku ktorej bola na základe tohto geometrického plánu pričlenená časť parcely č. 168, sa oproti tomu zvýšila o 49 m² a táto zostala vo vlastníctve manželov R. až do roku 2002, a to bez zapísaných tiarch. Na základe kúpnych zmlúv z rokov 2002 a 2011 sa novými vlastníkmi parcely č. 165 stali manželia N. (LV č. XXXX, V 1239/02, V 566/2011). Z uvedených dôkazov vyplynulo, že až do roku 1988 bolo vecné bremeno in rem k celej parcele č. 168 o výmere 301 m² v prospech vlastníkov parciel 166/1 a 166/2 zapísané v katastri nehnuteľností, pričom tento stav sa právne zmenil v roku 1997 na základe GP č. 117/97, kedy časť celej výmery 301 m² o veľkosti 49 m² bola odčlenená a stala sa súčasťou parcely č. 165 bez zachovania vecného bremena. Z listín predložených katastrom nehnuteľností nevyplynulo, že by boli žalobcovia ako oprávnení zo zapísaného vecného bremena akýmkoľvek spôsobom zapojení do katastrálneho konania ohľadom novovzniknutej parcely č. 165.

1.2. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že právo zodpovedajúce vecnému bremenu prechodu k časti parcely č. 165 prešlo na žalobcov okamihom splnenia podmienok vydržania vymedzených Občianskym zákonníkom a ustálenou judikatúrou: i/ žalobcovia (v prípade žalobcu 3/ aj jeho právni predchodcovia) vykonávali právo zodpovedajúce vecnému bremenu pre seba a so zreteľom na všetky okolnosti boli dobromyseľní, že im toto právo patrí; ii/ právo sa vykonávalo nepretržite po dobu najmenej 10 rokov; iii/ zaťažený pozemok nie je pozemok, ktorý by nemohol byť predmetom vlastníctva alebo môže byť len vo vlastníctve štátu alebo zákonom určených osôb. Pri posudzovaní dobromyseľnosti žalobcov súd prvej inštancie považoval za smerodajný zápis vecného bremena do katastra nehnuteľností v roku 1988 na základe kúpnej zmluvy zo 16. marca 1988, ktorá bola v zmysle zákona č. 95/1963 Zb. o štátnom notárstve a o konaní pred štátnym notárstvom riadne registrovaná štátnym notárstvom rozhodnutím RV 525/88. Nebolo tak možné uzavrieť, že by žalobcovia nepostupovali s obvyklou mierou opatrnosti, ktorú možno od nich s poukazom na okolnosti prípadu vyžadovať. V čase uzavretia zmluvy bola požiadavka o povinnej registrácii zmluvy o prevode vlastníctva k nehnuteľnosti ako aj zmluvy o zriadení vecného bremena štátnym notárstvom formulovaná v § 134 ods. 2 a § 135c ods. 1 Občianskeho zákonníka účinného do 30. júna 1988, pričom žalobcovia 1/ a 2/ si pri kúpe parciel č. 166/1 a 166/2 túto povinnosť splnili. Takisto im podľa ustálenej judikatúry svedčí objektívne dobrá viera o existencii vecného bremena

v ich prospech, ak svoje presvedčenie opierali o výpis z katastra nehnuteľností, ktorý má povahu verejnej listiny (rozhodnutie NS ČR zo 16. júna 2003, sp. zn. 22Cdo/702/2002). Požadovať od žalobcov 1/ a 2/, aby si v čase kúpy parciel overovali, či vecné bremeno mohlo na nich v zmysle reštitučných zákonov prejsť a či ho mohli zriadiť Vinárske závody o.p. Bratislava (ktoré pri podpise zmluvy vystupovali v mene štátu), podľa názoru okresného súdu presahuje obvyklú mieru opatrnosti, ktorú možno od žalobcov požadovať. Podľa okresného súdu ide o zjavne ospravedlniteľný omyl, ak boli žalobcovia momentom zápisu vecného bremena do katastra nehnuteľností bez pochybností presvedčení, že im toto právo prechodu v rozsahu 301 m² patrí. Uvedený právny stav trval do roku 1997, kedy žalovaní 1/ a 2/ bez vedomia žalobcu 1/ a 2/ z tohto pozemku odčlenili 49 m² a vytvorili novú parcelu č. 165 bez toho, aby bolo zachované právo zodpovedajúce vecnému bremenu. Táto plocha bola však zo strany žalobcov ďalej užívaná až do roku 2009, kedy bola postavená deliaca stena v podbraní. Okresný súd skonštatoval, že z listinných dôkazov nevyplývalo, že by žalovaní pred rokom 2009 čo i len raz kvalifikovaným spôsobom spochybnili existenciu vecného bremena spočívajúcom v práve prechodu cez parcelu č. 165 v časti výmery 49 m². Záver, podľa ktorého žalovaní od roku 1988 až do stavby deliaceho múru v roku 2009 nerealizovali žiaden úkon, na základe ktorého by u žalobcov mohli vzniknúť pochybnosti ohľadom oprávneného výkonu práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, vyplynul aj z výsluchov strán a svedkov (bod 22 rozsudku). Okresný súd uzavrel, že od roku 1988 do roku 2009 sa výkon práva z vecného bremena zodpovedajúceho právu prechodu nerušene realizoval a po celý čas trval, nebol v tomto období ani raz prerušený, pričom podľa okresného súdu susedské rozpory trvajúce od roku 2002 nedosiahli takú intenzitu rušenia výkonu vecného bremena, ktorá by mohla spochybniť dobrú vieru žalobcov, že výkon práva realizujú oprávnene. K prerušeniu výkonu práva došlo preukázateľne až v roku 2009, keď sa susedské vzťahy zhoršili natoľko, že žalobcovia z dôvodu stavby deliacej steny podali na súd žalobu, pričom následne žalovaní 1/ a 2/ rade pristúpili aj k uzamknutiu brány na tri mesiace.

1.3. Námietku žalovaných o nemožnosti vzniku vecného bremena s poukazom na § 11 zákona č. 403/1990 Zb. okresný súd vyhodnotil ako dôvodnú, avšak uvedené žiadnym spôsobom nevlýva na rozhodnutie v merite veci, pretože nemožnosť prechodu vecného bremena v zmysle tohto osobitného zákona nevyklučuje možnosť nadobudnutia vecného bremena vydržaním. K tomu istému záveru súd prvej inštancie dospel aj vo vzťahu k právnej argumentácii žalovaných, podľa ktorej vecné bremeno na základe zmluvy zo 16. marca 1988 nemohlo vzniknúť z dôvodu, že Československý štát - Vinárske závody o.p. Bratislava v čase uzavretia zmluvy neboli oprávnené zriadiť vecné bremeno, pretože parcela č. 168 ako majetková podstata znárodneného majetku bola hospodárskou zmluvou č. 1/87 z 30. apríla 1987 prevedená do správy Drogerie Bratislava (čo bolo preukázané Dohodou o vydaní veci podľa § 5 ods. 3 zákona č. 87/1991 Zb. z 05. augusta 1991, aj Hospodárskou zmluvou z 30. apríla 1987, vyňatá zo znárodnenia bola len parcela č. 127/1, tohto času parcely č. 66/1 a 66/2). Žalobný nárok v časti vecného bremena zodpovedajúceho právu prechodu cez parcelu č. 165 je dôvodný z právneho titulu vydržania, a nie z titulu zmluvného zriadenia.

1.4. Pokiaľ išlo o žalobu v časti určenia existencie vecného bremena spočívajúcom v práve prechodu cez pozemok parc. č. 168, túto okresný súd zamietol z dôvodu absencie naliehavého právneho záujmu. Právo zodpovedajúce vecnému bremenu prechodu k parcele č. 168 je riadne zapísané v katastri nehnuteľností (LV č. XXXX, LV č. XXXX, LV č. XXXX) a nie je daný aktuálny stav objektívnej právnej neistoty medzi stranami (ZSP 17/00 č. 2). Okresný súd taktiež dospel k záveru, že žaloba je zjavne nedôvodná aj v časti určenia vecného bremena spočívajúceho v práve prejazdu cez parcelu č. 168 a časť parcely č. 165. Žalobcovia nemohli nadobudnúť na základe zmluvy zo 16. marca 1988 (v ktorej bolo vecné bremeno jasne špecifikované ako právo prechodu, čo bolo zapísané i do katastra nehnuteľností) ani len subjektívny pocit, že by boli oprávnení i z práva prejazdu (z dokazovania vyplynulo, že umožnenie prejazdu bolo len výsledkom dobrých susedských vzťahov). K vydržaniu práva zodpovedajúceho vecnému bremenu práva prejazdu nemohlo dôjsť z dôvodu absencie základnej podmienky vydržania - dobromyseľnosti žalobcov. Okresný súd dodal, že v zmysle ustálenej judikatúry užívanie cudzej veci so súhlasom vlastníka, resp. ústna dohoda o realizácii vecného bremena nemôže založiť dobrú vieru držiteľa, že mu také vecné právo patrí (analogicky rozhodnutie NS ČR z 21. augusta 2000, sp. zn. 22Cdo/1007/1998).

1.5. Okresný súd na vec aplikoval § 151o ods. 1 a 2, § 134 ods. 1 a 3, § 129 ods. 1, § 130 ods. 1 a § 135a ods. 1 (účinného do 30. júna 1988) Občianskeho zákonníka a § 137 písm. c) a § 191 ods. 1

zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

1.6. O náhrade trov konania okresný súd rozhodol podľa § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP a nárok na ich náhradu nepriznal žiadnej strane, pretože úspech a neúspech strán sa pri čiastočnom úspechu žaloby len vo vzťahu ku na LV nezapísanému vecnému bremenu spočívajúcom v práve prechodu vyvážil.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolania žalobcov a žalovaných 1/ a 2/ rozsudkom z 30. mája 2023 sp. zn. 16Co/43/2021 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých vyhovujúcich výrokoch (výrok I., II.) zmenil tak, že:

- žalobca 1/ má právo zodpovedajúce vecnému bremenu „in rem“ spočívajúce v práve prechodu pešo cez pozemok parcela registra „C“ parcelné číslo 165, druh pozemku: zastavaná plocha a nádvorie, ktorý je zapísaný na liste vlastníctva číslo XXXX pre k. ú. G., obec: G., okres: Pezinok, a to v časti výmery 49 m², ktorá bola k tomuto pozemku pričlenená z pozemku parcela registra „C“, parcela číslo 168, druh pozemku: zastavaná plocha a nádvorie, zapísanom na liste vlastníctva číslo XXXX pre k. ú. G., obec: G., okres: Pezinok geometrickým plánom číslo 11834358-117/97 zo dňa 17. 9. 1997 vyhotoveným Ing. O. N., úradne overeným Okresným úradom Pezinok, katastrálnym odborom dňa 25. 9. 1997 pod číslom 513/97, pričom tento geometrický plán je neoddeliteľnou súčasťou rozsudku s tým, že toto vecné bremeno je spojené s vlastníctvom pozemku parcela registra „C“, parcela číslo 166/2 o výmere 271 m², druh pozemku: zastavaná plocha a nádvorie, ktorý je zapísaný na liste vlastníctva číslo XXXX pre k. ú. G., obec: G., okres: Pezinok,

- žalobca 2/ má právo zodpovedajúce vecnému bremenu „in rem“ spočívajúce v práve prechodu pešo cez pozemok parcela registra „C“ parcelné číslo 165, druh pozemku: zastavaná plocha a nádvorie, ktorý je zapísaný na liste vlastníctva číslo XXXX pre k. ú. G., obec: G., okres: Pezinok, a to v časti výmery 49 m², ktorá bola k tomuto pozemku pričlenená z pozemku parcela registra „C“, parcela číslo 168, druh pozemku: zastavaná plocha a nádvorie, zapísanom na liste vlastníctva číslo XXXX pre k. ú. G., obec: G., okres: Pezinok geometrickým plánom číslo 11834358-117/97 zo dňa 17. 9. 1997 vyhotoveným Ing. O. N., úradne overeným Okresným úradom Pezinok, katastrálnym odborom dňa 25. 9. 1997 pod číslom 513/97, pričom tento geometrický plán je neoddeliteľnou súčasťou rozsudku s tým, že toto vecné bremeno je spojené s vlastníctvom pozemku parcela registra „C“, parcela číslo 166/1 o výmere 152 m², druh pozemku: zastavaná plocha a nádvorie, ktorý je zapísaný na liste vlastníctva číslo XXXX pre k. ú. G., obec: G., okres: Pezinok (I. výrok), rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom výroku, ktorým vo zvyšnej časti žalobu zamietol (výrok III.), potvrdil (II. výrok), vo vzťahu medzi žalobcami 1/ a 2/ a žalovanými 1/ a 2/ žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania (III. výrok) a žalovanému 3/ priznal proti žalobcom 1/ a 2/ plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania (IV. výrok).

2.1. Odvolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že odvolanie žalobcov aj žalovaných 1/ a 2/ nie je dôvodné. K námietke žalobcov, že súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil nedostatok naliehavého právneho záujmu na určení práva prechodu cez pozemok parcela č. 168 odvolací súd skonštatoval, že jeho rozhodnutie je v tejto otázke správne (body 27 až 30 rozsudku odvolacieho súdu). Vo vzťahu k meritornému posúdeniu dôvodnosti žaloby vo zvyšnej časti (právo prechodu a prejazdu cez parcelu číslo 165 vo vymedzenom rozsahu a právo prejazdu cez parcelu číslo 168) odvolací súd uviedol, že sa v celom rozsahu stotožňuje s dôvodmi, pre ktoré súd prvej inštancie nepovažoval žalobcov, pokiaľ ide o právo prejazdu, za dobromyseľných. V nadväznosti na právne východiská uvedené v bodoch 39 až 41 rozsudku odvolacieho súdu bolo významné zistenie, či žalobcovia mohli byť v dobrej viere, že im právo prejazdu patrí, ak toto právo odvodzovali od významu slovného spojenia „právo prechodu“, ktoré bolo použité v zmluve zo 16. marca 1988. Súhlasil so súdom prvej inštancie, že pojem „prechod“ je dostatočne určitý a nemožno pod neho ani s poukazom na jeho gramatický výklad či základ slova subsumovať aj prejazd motorovým vozidlom. Žalobcami tvrdený možný extenzívny výklad pojmu „prechod“ podľa odvolacieho súdu nezodpovedá nielen všeobecnému vnímaniu a chápaniu významu slova „prechod“, ale aj v prípade, ak by bol takýto výklad prípustný platí, že v prípade sporu o výklad práva z vecného bremena sa musí dať prednosť takému výkladu, ktorým vecné bremeno nebude rozširované (vecné bremená môžu vlastníka zaťaženej nehnuteľnosti obmedzovať iba v rozsahu nevyhnutnom na dosiahnutie ich účelu). S poukazom na jazykovú analýzu pojmu „prechod“ (bod 42 rozsudku) odvolací súd doplnil, že slovo „prechod“ síce vyjadruje pohyb z miesta na miesto, avšak v spojení so slovotvorným základom je možné vykladať ho výlučne vo význame „pešo“. Vo vzťahu

nároku na určenie existencie vecného bremena spočívajúceho v práve prechodu a prejazdu cez pozemky (parcely) žalovaných odvolací súd uviedol, že z obsahu zmluvy zo 16. marca 1988 vyplýva, že v prospech právnych predchodcov žalobcov bolo zriadené iba právo prechodu cez pozemky žalovaných. Žalobcovia odvodzujú vecné bremeno práve od tejto zmluvy (pri obvyklom chápaní významu pojmu „právo prechodu“) nemohli byť dobromyseľní v tom, že im patrí aj právo prejazdu motorovým vozidlom. Ak napriek tomu prejazd motorovými vozidlami cez pozemky žalovaných vykonávali, čo vyplynulo zo skutkových záverov súdu prvej inštancie (bod 43 rozsudku odvolacieho súdu), takéto správanie nemôže byť kvalifikované ako držba práva a nemôže viesť k jeho vydržaniu; skutočnosť, že niekto sa správa spôsobom, ktorý napĺňa možný obsah práva zodpovedajúceho vecnému bremenu (využíva cudzí pozemok na prejazd motorovým vozidlom) ešte neznamená, že je držiteľom vecného práva. Neobstála ani námietka žalobcov, že prejazd sa fakticky uskutočňoval rovnako ako prechod a že z vykonaného dokazovania nevyplývalo, že by postoj strán bol rozdielny vo vzťahu k prechodu pešo. Odvolací súd uviedol, že sama skutočnosť, že žalobcovia, resp. ich právni predchodcovia (hoci dlhodobo) sa správali spôsobom, ktorý napĺňa možný obsah práva zodpovedajúceho vecnému bremenu ešte neznamená, že sa stali držiteľmi vecného práva (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 01. septembra 2019 sp. zn. 8Cdo/147/2018). Dodal, že dobrá viera sa musí opierať o objektívne skutočnosti, za ktorých by vôbec mohlo vecné právo vzniknúť; subjektívne presvedčenie držiteľa o tom, že mu právo patrí, ani samotný faktický výkon práva, nie je postačujúci.

2.2. Pokiaľ odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom vyhovujúcom výroku zmenil, ide vo svojej podstate o rozsudok potvrdzujúci, pretože dôvodom zmeny je výlučne formulačné spresnenie výroku z dôvodu zmien, ktoré nastali vo vlastníckych vzťahoch k nehnuteľnostiam na strane žalobcov v priebehu odvolacieho konania; týmto sa však oproti výroku rozsudku súdu prvej inštancie v deklarovaní práv a povinností účastníkov právneho vzťahu nič nezmenilo.

2.3. Čo sa týka námietky žalovaných 1/ a 2/, že súd prvej inštancie sa dostatočne nevysporiadal s otázkou vzniku a zápisu vecného bremena do katastra nehnuteľností, nakoľko od počiatku išlo o neplatný právny úkon a zápis bol vykonaný neprávom, pričom v roku 1991 mal byť vymazaný, pretože nehnuteľnosti boli vydané pôvodnému vlastníkovi, odvolací súd uviedol, že z odôvodnenia napadnutého rozsudku vyplýva, že súd prvej inštancie argumentáciu žalovaných 1/ a 2/ považoval za dôvodnú, a preto žalobou uplatnený nárok posudzoval z titulu vydržania a nie z titulu zmluvného zriadenia. K námietke žalovaných 1/ a 2/, že 30. januára 1997 bola uzavretá zmluva medzi právnickými predchodcami žalovaných 1/ až 3/, predmetom ktorej bola aj sporná parcela číslo 168 a v ktorej je výslovne uvedené, že právny predchodec žalovaných 1/ až 3/ nadobudol sporné nehnuteľnosti bez tiarch a dlžôb a táto zmluva má mať význam vzhľadom na závery súdu prvej inštancie, že žalobcovia nadobudli vecné bremeno vydržaním, pretože ho dobromyseľne užívali v čase od r. 1988 do r. 2009, odvolací súd dôvodil, že z obsahu odvolania žalovaných 1/ a 2/ nie je zrejmé, v čom konkrétne má predmetné vyhlásenie v zmluve, ktorej účastníkmi boli subjekty odlišné od žalobcov, mať vplyv na dobromyseľnosť žalobcov, pokiaľ vecné bremeno práva prechodu bolo v prospech vlastníkov parcely číslo 166/1 a parcely číslo 166/2 zapísané v katastri nehnuteľností od roku 1988, pričom tento stav sa zmenil až na základe geometrického plánu č. 117/97 vyhotoveného Ing. O. N., ktorý bol súčasťou kúpnej zmluvy z 31. októbra 1997. Za neopodstatnenú odvolací súd vyhodnotil námietku žalovaných 1/ a 2/, že súd prvej inštancie rozhodol nad rámec žalobného petitu. Z obsahu žaloby a žalobného návrhu v znení jeho zmeny pripustenej súdom prvej inštancie uznesením z 13. septembra 2018 č. 10C/165/2010-249 je zrejmé, že žalobcovia sa domáhali určenia, že im patrí právo zodpovedajúce vecnému bremenu ako vlastníkom pozemku parcela číslo 166/1 (žalobca 2/) a parcela číslo 166/2 (žalobca 1/). Žalobcovia žalobu založili na tvrdení, že sú oprávnenými držiteľmi práva prechodu a prejazdu, pretože boli dobromyseľní v tom, že im toto právo patrí po celom pôvodnom pozemku parcela číslo 168; predmetom konania a dokazovania boli skutočnosti týkajúce sa posúdenia dôvodnosti podanej žaloby z hľadiska splnenia predpokladov pre vydržanie práva, ktoré zodpovedá vecnému bremenu. Bez právnej relevancie bola námietka žalovaných 1/ a 2/, že podmienky na určenie práva vydržaním neboli bez pochybností preukázané, keď z obsahu odvolania nevyplýva, v čom konkrétne spočívajú pochybenia súdu prvej inštancie v posúdení preukázania podmienok vydržania, v dôsledku čoho žalovaní 1/ a 2/ znemožnili odvolaciemu súdu preskúmanie napadnutého rozsudku z hľadiska opodstatnenosti takto uplatnenej odvolacej námietky. Odvolací súd nesúhlasil ani s námietkou žalovaných 1/ a 2/, že žalobný petit je nevykonateľný, pretože k napadnutému rozsudku pripojený geometrický plán neurčuje konkrétne hranice časti pozemku parcely

číslo 165 zaťažená vecným bremenom tak, že by táto časť bola konkrétne vyznačená v teréne a bolo jej určené samostatné parcelné číslo, pričom žalobcovia nemajú možnosť vstúpiť ani na pozemok parcelu číslo 165. Dodal, že žaloba v časti práva prechodu cez parcelu číslo 168 bola zamietnutá z dôvodu, že žalobcovia nemajú na požadovanom určení naliehavý právny záujem, keďže právo prechodu cez pozemok parcela číslo 168 v prospech pozemkov vo vlastníctve žalovaných je zapísané v katastri nehnuteľností. Pokiaľ ide o geometrický plán, ktorý je neoddeliteľnou súčasťou napadnutého rozsudku, tento vymedzuje práve tú časť pozemku parcely číslo 165, ktorá bola pôvodne súčasťou pozemku parcela číslo 168 zaťaženého vecným bremenom v prospech vlastníkov pozemku parcela číslo 166/1 a parcela číslo 166/2. Odhliadnuc od toho, že obe strany majú reálnu vedomosť o tom, aká konkrétna časť z pozemku parcely čísla 168 zodpovedajúca výmere 49 m² bola týmto geometrickým plánom pričlenená k pozemku parcela číslo 165, na vykonateľnosť napadnutého rozsudku nemá žiaden vplyv tá skutočnosť, že táto časť pozemku nie je vyznačená v teréne ani to, že jej nebolo určené samostatné parcelné číslo. S poukazom na uvedené dôvody odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie aj v zamietajúcom výroku potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP.

2.4. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP tak, že vo vzťahu medzi žalobcami 1/ a 2/ a žalovanými 1/ a 2/ žiadnej strane nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania, nakoľko ani žalobcovia, ani žalovaní 1/ a 2/ neboli v odvolacom konaní úspešní. Žalovanému 3/ odvolací súd priznal proti žalobcom 1/ a 2/ plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania, nakoľko mal v odvolacom konaní vo veci plný úspech.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu v rozsahu výroku, ktorým odvolací súd zmenil výrok I. a II. rozsudku súdu prvej inštancie a súvisiacemu výroku III. o trovách odvolacieho konania podali žalovaní 1/ a 2/ (ďalej aj ako „dovolatelia“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovali z § 421 ods. 1 písm. a) a § 420 písm. f) CSP.

3.1. Dovolatelia namietali, že odvolací súd sa pri vyriešení právnej otázky týkajúcej sa namietanej absolútnej neplatnosti zmluvy o zriadení vecného bremena zo 16. marca 1988 a s tým súvisiacej otázky vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, čo zakladá dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Poukázali na uznesenie Najvyššieho súdu SR z 27. apríla 2021 sp. zn. IVOBdo/2/2020, z ktorého vyplýva, že Najvyšší súd SR pristúpil k prelomeniu zásady nemo plus iuris reštriktívne, nakoľko nadobudnutie vlastníckeho práva/práva zodpovedajúceho vecnému bremenu od nevlastníka právna úprava umožňuje len v zákonom stanovených prípadoch, ktoré predstavujú výnimku zo zásady, že vlastnícke právo možno nadobudnúť len od vlastníka, pričom len v týchto prípadoch zákon uprednostňuje ochranu dobromyseľného nadobúdateľa veci a umožňuje prelomenie zásady nemo plus iuris. Rozširovanie ochrany dobromyseľného nadobúdateľa nad konkrétne zákonné výnimky je neprípustné. Vychádzajúc z uvedeného zjednocujúceho stanoviska veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR nemohli žalobcovia (ani ich právni predchodcovia) na základe absolútne neplatného nadobúdacieho titulu (zmluvy) vstúpiť do oprávnenej držby práva a ani nadobudnúť právo zodpovedajúce vecnému bremenu právnym titulom vydržania, nakoľko samotná skutočnosť, že vecné bremeno bolo zapísané v katastri nehnuteľností nemohla založiť dobromyseľnosť žalobcov, že im takéto právo zodpovedajúce vecnému bremenu patrí, čo samo o sebe potom vylučuje splnenie zákonom stanovených podmienok vydržania. Dovolatelia považujú rozsudok odvolacieho súdu za arbitrárny, zmätočný a nepresvedčivý, v rozpore s označenou judikatúrou najvyššieho súdu, nakoľko súd sa nesprávne vysporiadal s nosnou argumentáciou žalovaných týkajúcou sa absolútnej neplatnosti zmluvy o zriadení vecného bremena zo 16. marca 1988, a z toho vyplývajúcich právnych dôsledkov podstatných pre posúdenie veci - vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu (bod 45. a 46. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu), pričom sa obmedzil len na konštatáciu, že súd posudzoval dôvodnosť podanej žaloby nie z titulu zmluvného zriadenia, ale z titulu vydržania a že žalovaní skutkové a právne závery súdu prvej inštancie v odvolaní ničím nespochybnili, čo nie je pravda.

3.2. Dovovací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP videli dovovatelia v zmätočnosti rozsudku odvolacieho súdu (v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie) spôsobenej tým, že odvolací súd nesprávne právne posúdil splnenie zákonných podmienok pri nadobudnutí práva zodpovedajúceho vecnému bremenu vydržaním, pričom nesprávne posúdil:

a) titul nadobudnutia práva zodpovedajúceho vecnému bremenu žalobcami, keď „vyvodil“ titul

nadobudnutia práva zodpovedajúceho vecnému bremenu „z domnelého (putatívneho) právneho titulu“, tvrdiac, že posudzoval žalobou uplatnený nárok z titulu vydržania a nie zmluvného zriadenia;

b) otázku „kvalitu“ dobrej viery žalobcov (právných predchodcov žalobcov) pri nadobúdaní práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, nakoľko to, či je držiteľ veci dobromyseľný, treba hodnotiť vždy objektívne. K dobrej viere žalobcov nemohlo stačiť len to, že nevedeli o tom, že Československý štát - Vinárske závody o.p. Bratislava neboli oprávnené zriadiť vecné bremeno - právo prechodu cez pozemok tvoriaci spoločný dvor (pôvodne parcelné číslo 127/4, t. č. p. č. 168), a že vychádzali z toho, že toto právo z vecného bremena bolo na základe kúpnej zmluvy zapísané v katastri. Na tomto mieste citovali z bodu 15. odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. IVOBdo/2/2020;

c) obsah vecného bremena, keďže nie je zrejmé, z čoho mal súd preukázané, že vecné bremeno vôbec vzniklo, ale najmä to, z čoho mal súd preukázané, že vzniklo vecné bremeno s týmto konkrétnym obsahom (deklarovaným v rozsudku odvolacieho súdu). Skutočnosti týkajúce sa vzniku a obsahu vecného bremena totiž neboli predmetom dokazovania. Taktiež je nezistiteľné, z čoho súd vyvodil začiatok plynutia 10-ročnej vydržacej lehoty, keď jej začiatok určil na rok 1988. Dovolatelia zhrnuli, že v konaní nebolo preukázané splnenie žiadnej zo zákonných podmienok pre vydržanie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, na základe čoho je rozsudok odvolacieho súdu postihnutý takou vadou zmatečnosti, ktorá zakladá dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

3.3. Dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP podľa dovolateľov spočíval tiež v tom, že obsah vecného bremena, tak ako ho deklaroval odvolací súd (v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie) nie je materiálne vykonateľný, pretože:

(i) pozemok žalovaných 1/ a 2/ (p. č. 165) nie je pozemkom susediacim s pozemkami žalobcov 1/ a 2/, t. j. žalobcovia vecné bremeno spočívajúce v práve prechodu pešo k svojim pozemkom cez pozemok žalovaných 1/ a 2/ nemôžu fakticky vykonávať, nakoľko pozemok žalobcu 2/ - parc. č. 166/1 nesusedí s pozemkom žalovaných a pozemok žalobcu 1/ - parc. č. 166/2 sa dotýka pozemku žalovaných v jedinom bode, ktorý je na hranici pozemkov parc. č. 165, parc. č. 166/2 a parc. č. 163, pričom v tomto bode stretu uvedených parciel sa na hranici pozemku žalovaných nachádza pôvodný obvodový záhradný múr cca 200 rokov starý a v rohu pozemku žalobcu 1/ je obvodový múr „stavby garáže“, ktorá stavba nie je evidovaná v katastri;

(ii) žalobcovia 1/ a 2/ na vstup do svojho rodinného domu využívajú vstupné dvere z ulice N. X, G. nasledovne: jediný vstup/vchod do rodinného domu žalobcu 2/ (súp. č. XXX) je priamo z ulice N. X a jediný vstup/vchod do rodinného domu žalobcu 1/ (súp. č. XXXX) je tiež z ulice N. X, a to cez pozemok žalobcu 2/ parc. č. 166/1, pričom žalobca 1/ má zriadené vecné bremeno - právo prechodu cez parcelu č. 166/1 - zriadené v prospech každodobých vlastníkov parcely č. 166/2;

(iii) (na rozdiel od žalobcov) jediný vstup do rodinného domu žalovaných 1/ a 2/ je cez dvere umiestnené vo vstupnej bráne z ulice G., za ktorou je prístupová chodba do rodinného domu žalovaných, cez ktorú sa ide k vstupným dverám nachádzajúcim sa vpravo z boku rodinného domu, jedná sa o jediné vstupné dvere do rodinného domu, tvoriace obydlie žalovaných a ich rodinných príslušníkov. Prechod pešo cez pozemok žalovaných k pozemkom žalobcov je toho času objektívne nemožný. Cez časť pozemku žalovaných 1/ a 2/ o výmere 49 m² je možný vstup/prechod len do rodinného domu žalovaných 1/ a 2/, resp. do záhrady žalovaných ohraničenej murovaným plotom;

(iv) žalobcovia „vydržali“ vecné bremeno spočívajúce v práve prechodu pešo cez časť pozemku žalovaných, a to bez akejkoľvek náhrady, čo je v rozpore s § 123 OZ, t. j. žalobcovia majú na základe takto „bezodplatne súdom deklarovaného práva“ zodpovedajúceho vecnému bremenu väčší rozsah práv ako vlastníci pozemku;

(v) deklaratorným rozsudkom odvolacieho súdu bolo porušené základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

3.4. Rozsudok odvolacieho súdu je podľa dovolateľov zmatečný aj z dôvodu, že odvolací súd konštatoval, že vec prejednal bez nariadenia pojednávania podľa § 385 ods. 1 CSP a contrario, keďže nešlo o prípad, v ktorom by bolo potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo by to vyžadoval verejný záujem. Uvedené je v rozpore so skutkovým stavom, nakoľko odvolací súd na prejednanie odvolaní (žalobcov aj žalovaných) nariadil pojednávanie na deň 28. februára 2023 o 8.30 hod., ktoré deň pred konaním pojednávania zrušil dôvodiac návrhom žalobcov na pripustenie zmeny na strane žalobcov. Po pripustení zmeny na strane žalobcov odvolací súd bez zrejmých dôvodov pojednávanie na

prejednanie odvolaní strán sporu nenariadil a vo veci rozhodol bez toho, aby sa o tom strany sporu dozvedeli. Odvolací súd oznámenie o mieste a čase vyhlásenia rozsudku bez nariadenia ústneho pojednávania vyvesil na úradnej tabuli súdu dňa 24. mája 2023, v ktorom uviedol, že odvolací súd vyhlási rozhodnutie dňa 30. mája 2023 o 8.30 hod. Odvolací súd tento procesný postup nijako nevysvetlil.

3.5. Vzhľadom na uvedené dôvody dovolateľa navrhli, aby dovolací súd podľa § 449 ods. 1 CSP zrušil rozsudok odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie v rozsahu výroku I., II. a IV. ako aj na to nadväzujúci výrok o trovách konania a podľa § 450 CSP v tomto rozsahu vrátil vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalobcovia vo vyjadrení k dovolaniu uviedli, že ho nepovažujú za procesne prípustné, resp. za naplňajúce dôvody dovolania podľa CSP. Argumentovali, že dovolatelia jednak nenastolili právnu otázku, pri ktorej riešení sa mali sudy v napadnutých rozhodnutiach odchýliť od ustálenej judikatúry a na druhej strane od nimi nastolenej dovolacej argumentácie napadnuté rozhodnutia súdov nezáviseli, kedy z odôvodnenia dovolania je zjavné, že dovolatelia smerujú len k spochybneniu správnosti skutkových zistení a vyhodnotenia dôkazov súdmi v tomto konaní. Dovolatelia zavádzajú, ak sa snažia navodiť dojem, že podmienky vydržania súdy vyvodzovali z absolútne neplatného právneho titulu (zmluvy zo 16. marca 1988) alebo že by napadnuté rozhodnutia mohli byť založené na zmluve z r. 1988 ako absolútne neplatnom právnom úkone. Na margo rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. IVOBdo/2/2020 uviedli, že v tomto prípade nie je ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, pretože sa týka len vlastníckeho práva a nie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu. Vo vyjadrení k dovolaniu pre úplnosť zhrnuli najpodstatnejšie skutkové závery súdov z napadnutých rozsudkov týkajúce sa existencie vecného bremena na podklade vydržania, ktoré už nie je možné prehodnocovať dovolacím súdom. Pokiaľ išlo o nariadenie pojednávania odvolacím súdom na 28. februára 2023, žalobcovia sa domnievali, že toto sa zjavne uskutočnilo z dôvodu nesúladu právneho stavu so skutkovým stavom (zmena vlastníctva na súčasných žalobcov po rozsudku súdu prvej inštancie), čím po navrhnutí tejto zmeny žalobcami a jej pripustení súdom už ďalšie pojednávanie nebolo potrebné. Uvedená skutočnosť však nezakladá prípustnosť ani dôvodnosť dovolania, pričom dovolatelia nešpecifikovali, ako mali byť ich práva týmto postupom porušené. Žalobcovia považovali rozsudky v dovolanií napadnutých častiach za správne a dostatočne odôvodnené a nespôsobilé revízie dovolacím súdom. Navrhli, aby dovolací súd dovolanie odmietol, prípadne zamietol a priznal žalobcom náhradu trov dovolacieho konania v celom rozsahu.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP, časť vety pred bodkočiarkou) dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

6. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

7. Dovolatelia uplatnili dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Dovolatelia videli odklon v riešení otázky týkajúcej sa absolútnej neplatnosti zmluvy o zriadení vecného bremena a s tým súvisiacej otázky vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu.

8. V kontexte námietky dovolateľov, a to nesprávneho právneho posúdenia vydržania práva vecného bremena, ktoré bolo zriadené na základe absolútne neplatnej zmluvy dovolací súd uvádza, že aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej neviedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

9. Dovolatelia poukázali na uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 27. 04. 2021 sp. zn. 1VObd/2/2020, z ktorého vyplýva, že na základe absolútne neplatného právneho úkonu nie je možné nadobudnúť vlastnícke právo, a to ani v prípade, že na jeho podklade bol uskutočnený vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. S poukazom na právnu zásadu, podľa ktorej nikto nemôže previesť na iného viac práv, ako sám má (*nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*), nemôže platne previesť vlastnícke právo k nehnuteľnosti na inú osobu ten, kto je na základe absolútne neplatného právneho úkonu vedený v katastri nehnuteľností ako vlastník nehnuteľností. Dobrá viera nadobúdateľa, že hnutelnú alebo nehnuteľnú vec nadobúda od vlastníka, má vplyv na nadobudnutie vlastníckeho práva, len pokiaľ zákon v taxatívne vymedzených prípadoch nadobudnutie vlastníckeho práva s poukazom na dobrú vieru ich nadobúdateľa výslovne upravuje. V iných prípadoch právna úprava *de lege lata* nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka s poukazom na dobrú vieru nadobúdateľa neumožňuje. Ustanoveniu § 70 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon), ktoré upravuje hodnovernosť údajov katastra, nezodpovedá výklad, podľa ktorého už len sama evidencia vlastníctva nehnuteľnosti v katastri nehnuteľností zakladá dobrú vieru evidovaného vlastníka v to, že je vlastník.

10. Rozhodnutie súdov oboch inštancií je založené na právnom závere, že parcely číslo 166/1 a 166/2 nadobudli do bezpodielového spoluvlastníctva manželov právni predchodcovia žalobcov na základe kúpnej zmluvy zo 16. marca 1988 s tým, že na základe tejto zmluvy bolo v prospech týchto parciel do katastra nehnuteľností zapísané vecné bremeno zodpovedajúce právu prechodu cez parcelu číslo 168 pod RV 525/88. Parcela číslo 168 bola až do októbra 1997 zapísaná na liste vlastníctva číslo XXXX spolu s parcelou číslo 165 a 167, pričom na celej parcele číslo 168 o výmere 301 m² podľa zápisu v katastri nehnuteľností viazlo vecné bremeno - právo prechodu v prospech každodobého vlastníka parcely číslo 166 na základe RV 525/88, t. j. pre každodobého vlastníka parcely číslo 166/1 a 166/2. V súvislosti s predajom parcely číslo 168 bol vypracovaný geometrický plán číslo 117/97, na základe ktorého sa výmera parcely číslo 168 znížila a takto novovzniknutá parcela bola prevedená do výlučného vlastníctva žalovaného 3/. Výmera parcely číslo 165, ku ktorej bola na základe tohto geometrického plánu pričlenená časť parcely číslo 168, sa oproti tomu zvýšila o 49 m² a táto zostala bez zapísaných tiarch. Z uvedených dôkazov teda vyplynulo, že od roku 1988 bolo zapísané v katastri nehnuteľností vecné bremeno in rem k celej parcele číslo 168 o výmere 301 m² v prospech vlastníkov parciel číslo 166/1 a 166/2, pričom tento stav sa právne zmenil v roku 1997 na základe geometrického plánu číslo 117/97, kedy časť celej výmery 301 m² o veľkosti 49 m² bola oddelená a stala sa súčasťou parcely číslo 165 bez zachovania vecného bremena. Z listín predložených katastrom nehnuteľností pritom nevyplyva, že by boli žalobcovia ako oprávnení zo zapísaného vecného bremena akýmkoľvek spôsobom zapojení do katastrálneho konania ohľadom novovzniknutej parcely číslo 165. Súd prvej inštancie ďalej dospel k záveru, že na základe zmluvy zo 16. marca 1988 nemohlo vzniknúť právnym predchodcom žalobcov právo vyplývajúce z vecného bremena z dôvodu, že zmluvná strana Československý štát - Vínarske závody o.p. Bratislava v čase uzavretia zmluvy neboli oprávnení zriadiť toto vecné bremeno, pretože parcela číslo 168 ako majetková podstata znárodneného majetku bola hospodárskou zmluvou číslo 1/87 zo dňa 30. apríla 1987 prevedená do správy Drogerie Bratislava, pričom považoval za

dôvodnú aj námietku žalovaných, že podľa § 11 zákona č. 403/1990 Zb. vecné bremeno zaťažujúce sporné nehnuteľnosti neprešlo na právnych predchodcov žalovaných, ktorým boli tieto nehnuteľnosti vydané na základe Dohody o vydaní veci podľa § 5 ods. 3 zákona č. 87/1991 Zb. zo dňa 5. augusta 1991. Súd prvej inštancie dôvodnosť podanej žaloby následne skúmal nie z titulu zmluvného zriadenia, ale z právneho titulu vydržania.

11. Dovolateľmi uvedená judikatúra preto na tento prípad aplikovateľná nie je, pretože zmluva zo dňa 16. marca 1988, ktorou bolo zriadené vecné bremeno, predstavuje vzhľadom na vyššie uvedené len titul dobromyseľného vstupu žalobcov do držby daného vecného bremena, ktoré, ako vyplýva z vykonaného dokazovania, sa bez prerušenia vykonávalo až do roku 2009, kedy žalovaní 1/, 2/ postavili deliacu stenu a uzamkli bránu.

11.1. Zároveň je nepochybné, že sudy nižších inšancií akceptovali námietku žalovaných, že podľa § 11 zákona č. 403/1990 Zb. vecné bremeno zaťažujúce sporné nehnuteľnosti neprešlo na právnych predchodcov žalovaných, ktorým boli tieto nehnuteľnosti vydané na základe Dohody o vydaní veci podľa § 5 ods. 3 zákona č. 87/1991 Zb. zo dňa 5. augusta 1991, a preto súd dôvodnosť podanej žaloby následne skúmal nie z titulu zmluvného zriadenia, ale z právneho titulu vydržania. Následne sa potom odvolací súd v bodoch 46 až 49 napadnutého rozsudku zaoberal splnením podmienok pre vydržanie vecného bremena práva prechodu v prospech žalobcov ako vlastníkov parciel č. 166/1 a 166/2 cez pôvodnú parc. č. 168, ako aj cez časť parc. č. 165 vo výmere 49 m² odčlenenej od pôvodnej parcely č. 168.

12. Z vyššie uvedeného vyplýva, že dovolateľmi formulovaná otázka nespĺňa predpoklady na založenie dovolacieho prieskumu a dovolateľmi uvedené rozhodnutie nie je pre prejednávajúcu vec aplikovateľné. Dovolací súd tak konštatuje, že rozhodnutím odvolacieho súdu nedošlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

13. Dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP videli dovolatelia v zmätočnosti rozsudku odvolacieho súdu (v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie) spôsobenej tým, že odvolací súd nesprávne právne posúdil splnenie zákonných podmienok pri nadobudnutí práva zodpovedajúceho vecnému bremenu vydržaním, pričom nesprávne posúdil:

- a) titul nadobudnutia práva zodpovedajúceho vecnému bremenu žalobcami,
- b) otázku „kvality“ dobrej viery žalobcov (právnych predchodcov žalobcov) pri nadobúdaní práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, nakoľko to, či je držiteľ veci dobromyseľný, treba hodnotiť vždy objektívne,
- c) obsah vecného bremena, keďže nie je zrejmé, z čoho mal súd preukázané, že vecné bremeno vôbec vzniklo, ale najmä to, z čoho mal súd preukázané, že vzniklo vecné bremeno s týmto konkrétnym obsahom (deklarovaným v rozsudku odvolacieho súdu).

14. Z ustanovenia § 420 písm. f) CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

15. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných

procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu, a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

16. Právo na prístup k dovolaciemu súdu nie je absolútne. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok a tejto jeho mimoriadnej povahe zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti, prísne regulovanej Civilným sporovým poriadkom. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa, pričom prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním.

17. Z ustanovenia § 387 ods. 3 CSP vyplýva, že odvolací súd sa v odôvodnení musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami/námietkami uvedenými v odvolaní.

18. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

19. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

20. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej, sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

21. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

22. Keď sa odvolací súd rozhodujúci o opravnom prostriedku odvolateľa nevysporiada s právne relevantnou argumentáciou odvolateľa adekvátne a preskúmateľne alebo nekonštatuje irelevantnosť jeho právnej argumentácie, poruší základne právo na súdnu ochranu garantovanú podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý proces garantované podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (pozri napr. III. ÚS 402/08). Pokiaľ odvolací súd vôbec nepristúpi k vysporiadaniu sa s podstatnými argumentami odvolateľa, tieto bez primeraného vysvetlenia ignoruje a neaplikuje relevantnú právnu úpravu, porušuje tým právo odvolateľa na spravodlivý proces (por. II. ÚS 120/2020).

23. Po preskúmaní rozsudkov súdov nižších inštancií dospel dovolací súd k záveru, že namietaná vada zmätočnosti vo vzťahu ku skúmaniu podmienok vydržania zo strany dovolateľov neobstoí. Súd prvej inštancie sa v bodoch 20. až 24. dôsledne zaoberal podmienkami vydržania a dospel k záveru, že právo zodpovedajúce vecnému bremenu prechodu cez spornú parcelu prešlo na žalobcov okamihom splnenia podmienok vydržania vymedzených OZ a ustálenou judikatúrou: i/ žalobcovia (v prípade žalobcu 3/ (v tomto konaní žalobcu 1/, pozn.) aj jeho právni predchodcovia, ktorými sú (pôvodní) žalobcovia 1/ a 2/) vykonávali právo zodpovedajúce vecnému bremenu pre seba a so zreteľom na všetky okolnosti boli dobromyseľní, že im toto právo patrí; ii/ právo sa vykonávalo nepretržite po dobu najmenej 10 rokov; iii/ zaťažený pozemok nie je pozemok, ktorý by nemohol byť predmetom vlastníctva alebo môže byť len vo vlastníctve štátu alebo zákonom určených osôb. Súd pri skúmaní prvej podmienky dobromyseľnosť žalobcov posudzoval z objektívneho hľadiska a s poukazom na skutkové a právne okolnosti prípadu hodnotil, či títo mali alebo mohli mať pochybnosti o oprávnenom výkone práva zodpovedajúcemu vecnému bremenu. Súd za smerodajný považoval zápis vecného bremena do katastra nehnuteľností v roku 1988 na základe kúpnej zmluvy zo dňa 16. 03. 1988, ktorá bola v zmysle zákona č. 95/1963 Zb. o štátnom notárstve a o konaní pred štátnym notárstvom riadne registrovaná štátnym notárstvom rozhodnutím RV 525/88. Ak aj toto vecné bremeno nemalo byť zapísané (ako namietali žalovaní s poukazom na reštitučné zákony a nemožnosť zriadiť vecné bremeno neoprávnenou osobou), s poukazom na registráciu zmluvy štátnym notárstvom a zápis do katastra nehnuteľností nemožno uzavrieť, že by žalobcovia nepostupovali s obvyklou mierou opatrnosti, ktorú možno od nich vyžadovať. V čase uzavretia zmluvy bola požiadavka o povinnej registrácii zmluvy o prevode vlastníctva k nehnuteľnosti ako aj zmluvy o zriadení vecného bremena štátnym notárstvom formulovaná v § 134 ods. 2 a § 135c ods. 1 OZ účinného do 30. 06. 1988 a ak si žalobcovia 1/ a 2/ pri kúpe parciel č. 166/1 a 166/2 túto povinnosť splnili, nemali pri obvyklej miere opatrnosti dôvod nazdávať sa, že by im toto právo nepatrilo, resp. bolo zapísané neprávom. Takisto im podľa ustálenej judikatúry svedčí objektívne dobrá viera o existencii vecného bremena v ich prospech, ak svoje presvedčenie opierali o výpis z katastra nehnuteľností, ktorý má povahu verejnej listiny (NS ČR zo 16. 06. 2003, sp. zn. 22Cdo/702/2002). Požadovať od žalobcov 1/ a 2/, aby si v čase kúpy parciel overovali, či toto vecné bremeno mohlo na nich v zmysle reštitučných zákonov prejsť a či ho mohli zriadiť Vínárske závody o.p. Bratislava, podľa názoru súdu presahuje obvyklú mieru opatrnosti, ktorú možno od žalobcov požadovať, najmä ak pri podpise zmluvy Vínárske závody o.p. Bratislava vystupovali v mene štátu. Podľa názoru súdu sa teda jedná o zjavne ospravedlniteľný omyl, ak boli žalobcovia momentom zápisu vecného bremena do katastra nehnuteľností bez pochybností presvedčení, že im toto právo prechodu v rozsahu 301 m² patrí. Tento právny stav trval až do roku 1997, kedy žalovaní 1/ a 2/ (právni predchodcovia žalovaných 1/, 2/ - pozn.) bez vedomia žalobcov z tohto pozemku odčlenili 49 m² a vytvorili tak novú parcelu č. 165 bez toho, aby bolo zachované právo zodpovedajúce vecnému bremenu. Táto plocha bola však zo strany žalobcov ďalej užívaná, t. j. riadne vykonávali právo zodpovedajúce vecnému bremenu bez toho, že by im toto právo žalovaní preukázateľným spôsobom upierali, a to až do roku 2009, kedy bola postavená deliaca stena v podbraní. Z listinných dôkazov nevyplynulo, že by žalovaní pred rokom 2009 čo i len raz kvalifikovaným spôsobom spochybnili existenciu vecného bremena spočívajúcom v práve prechodu cez parcelu č. 165 v časti výmery 49 m².

23. V rozhodnutí veľkého senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1VCdo/1/2024 sa konštatuje, že právny titul je len jedným z dôkazov preukazujúcich dobromyseľnosť

držiteľa a oprávnenosť držby, preto jeho nedostatok pre účely vydržania sám o sebe nemôže zapríčiniť neoprávnenosť držby. Rozhodujúcim vždy bude, či držiteľ konal poctivo, teda napr. či za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie. Veľký senát najvyššieho súdu pri interpretácii vyššie uvedených hmotnoprávných ustanovení a v rozsahu dovolaní nastolenej právnej otázky považuje za potrebné uviesť, že držba je historicky chápaná ako faktický stav, ktorý spočíva vo vykonávaní faktickej reálnej moci nad vecou s úmyslom mať vec pre seba. Držba preto predpokladá existenciu dvoch zložiek. Prvou je corpus possessionis, ako faktická moc nad vecou, ku ktorej musí pristúpiť animus possidendi, ktorý vyjadruje vôľu držiteľa mať vec (právo) pre seba a nakladať s ňou ako s vlastnou. Vznik držby sa však na rozdiel od vzniku vlastníctva nemusí de lege lata nutne opierať o existujúci právny dôvod. Inak povedané na vznik oprávnenej držby postačí naplnenie zákonných predpokladov držby, medzi ktorými sa existencia právneho dôvodu nenachádza. V súčasnom Občianskom zákonníku rozlišujeme len medzi oprávnenou držbou a neoprávnenou držbou. Oprávnená držba je založená na objektívne posudzovanej dobromyseľnosti držiteľa, že mu vec alebo právo patrí. Právne predpisy výraz „dobromyseľný“ nevymedzujú, preto východiskom ďalších úvah musí byť jeho význam v bežnej reči. Držiteľ je teda dobromyseľný o tom, že mu vec patrí vtedy, keď je poctivý, čestný o tom, že svojou držbou vykonáva vlastné právo, a teda že svojou držbou nerobí inému zle, že nezasahuje do práva iného, že nekoná bezprávne. Pri vydržaní nejde o to, či je držiteľ dobromyseľný s ohľadom na právny poriadok ako taký, ale či ho môžeme považovať za nedobromyseľného vo vzťahu k vlastníkovi, ktorý má stratiť svoje vlastníctvo, teda či na jeho správaní k vlastníkovi je niečo odsúdeniahodného, čo spôsobuje, že spoločnosť nechce poskytnúť ochranu jeho dlhodobej a vlastníkom nerušenej držbe. Súd sa v rámci skúmania otázky dobromyseľnosti zameriava na skúmanie poctivosti konania držiteľa z objektívneho hľadiska a nie na skúmanie (ne)existencie právneho titulu. Ako je už uvedené vyššie, je to dané tým, že na vznik držby nie je nevyhnutná existencia právneho dôvodu jej uchopenia a právny dôvod jej uchopenia je/môže byť len jedným z dôkazných prostriedkov, osvedčujúcich oprávnenosť držby. Pokiaľ platnosť právneho dôvodu uchopenia držby nie je rozhodujúcim kritériom pre skúmanie dobromyseľnosti držiteľa o oprávnenosti jeho držby potom ani právny omyl nie je - z hľadiska platnosti a existencie právneho dôvodu uchopenia držby - rozhodujúci bez ohľadu na to, či je ospravedlniteľný alebo neospravedlniteľný. Neexistencia alebo neplatnosť právneho titulu teda sama o sebe nevylučuje poctivosť konania konajúceho a jeho dobromyseľnosť v tom, že mu vec alebo právo patrí, a teda že vzhľadom na jeho presvedčenie objektívne vzaté koná v dobrej viere, t. j. v ospravedlniteľnom omyle o poctivosti nadobudnutia držby. Na základe uvedeného je možné aj naďalej zotrvávať na názore, že na rozdiel od preukazovania vlastníctva nebude treba, aby nadobúdateľ preukazoval platný právny dôvod nadobudnutia - riadny prechod vlastníctva, ale len okolnosti svedčiace o poctivosti nadobudnutia, v tom je základný rozdiel medzi ochranou vlastníctva a ochranou držby (R 45/1986). Poctivosť konajúceho účastníka občianskoprávneho vzťahu má pri skúmaní dobromyseľnosti držiteľa nepochybne zásadnejší význam, ako (ne)existencia právneho titulu, ktorý právny predpoklad vydržania zákon de lege lata nestanovuje.

24. Preto dovolací súd konštatuje, že namietaná vada znátočnosti vo vzťahu ku skúmaniu podmienok vydržania a odôvodnenia rozhodnutí súdov nižších inštancií tu nie je daná.

25. V súvislosti s vadou § 420 písm. f) CSP dovolatelia ďalej namietali nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu, poukazujúc na tú skutočnosť, že obsah vecného bremena, tak ako ho deklaroval odvolací súd (v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie) nie je materiálne vykonateľný, a to z dôvodov:

- (i) pozemok žalovaných 1/ a 2/ (p. č. 165) nie je pozemkom susediacim s pozemkami žalobcov 1/ a 2/, pretože prechod pešo „cez múr“ nie je možný, jedná sa o uzavretý areál tvoriaci obydlie žalovaných,
- (ii) obaja žalobcovia 1/ a 2/ na vstup do svojho rodinného domu využívajú vstupné dvere z ulice N. X, G.,
- (iii) (na rozdiel od žalobcov) jediný vstup do rodinného domu žalovaných 1/ a 2/ je cez dvere umiestnené vo vstupnej bráne z ulice G.,
- (iv) žalobcovia „vydržali“ vecné bremeno spočívajúce v práve prechodu pešo cez časť pozemku žalovaných, a to bez akejkoľvek náhrady, čo je v rozpore s ust. § 123 OZ,

- (v) deklaratórnym rozsudkom odvolacieho súdu, ktorým určil vecné bremeno v prospech žalobcov bez náhrady, bolo porušené základné právo vlastníť majetok.

26. Po preskúmaní dôvodov napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu v spojení s rozhodnutím okresného súdu, dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutia trpia vadou zmätočnosti spočívajúcej v ich materiálnej nevykonateľnosti, avšak z úplne iných dôvodov, na ktoré poukazovali dovolatelia.

27. Spôsobilosť zmlúv, verejných listín a iných listín na zápis do katastra je definovaná v § 42 a náležitosti geometrického plánu v § 67 zák. č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam v znení neskorších predpisov (ďalej len „katastrálny zákon“), kde sa v ods. 2 konštatuje, že geometrický plán sa vyhotovuje na základe výsledkov geodetických prác a obsahuje najmä grafické znázornenie nehnuteľnosti pred zmenou a po zmene s uvedením dovtedajších a nových parcelných čísel, druhov pozemkov a ich výmer, ako aj údaje o právach k nehnuteľnostiam. Je teda pravdou, že geometrickým plánom č. 513/97 zo dňa 25. septembra 1997 sa výmera pôvodnej parc. č. 165 o výmere 155 m² zväčšila na výmeru 204 m², a to odčlenením z pôvodnej parcely č. 168, ktorá sa z výmery pôvodných 302 m² zmenšila na 252 m². Predmetom tohto sporu je práve 49 m² tvoriacich pôvodne časť parc. č. 168, na ktorej bolo zapísané vecné bremeno. Časť výmery 49 m² tak, ako bola definovaná v rozsudkoch súdov oboch inštancií je síce zakreslená v danom geometrickom pláne, ale fakticky samostatne neexistuje, pretože je súčasťou novovytvorenej parc. č. 165 a nespĺňa tak kritériá na zápis v zmysle katastrálneho zákona, ktorý v § 3 ods. 3 definuje parcelu ako geometrické určenie a polohové určenie a zobrazenie pozemku v katastrálnej mape, v mape určeného operátu alebo v geometrickom pláne s vyznačením jej parcelného čísla. Okrem toho žalobcovia v konaní žiadali žalovaných o poskytnutie súčinnosti, aby mohol byť vyhotovený príslušný geometrický plán na odčlenenie spornej časti nehnuteľnosti, avšak súd prvej inštancie ich návrhu nevyhovel, nakoľko mal za to, že to nie je v záujme hospodárnosti konania. Nesprávny bol potom záver odvolacieho súdu, že obe sporové strany majú reálnu vedomosť o tom, aká časť pôvodnej parcely číslo 168 o výmere 49 m² bola pričlenená k parcele č. 165.

28. Ostatné námietky dovolateľov vo vzťahu ku zmätočnosti napadnutého rozhodnutia tak ako ich definovali v dovolaní sú nedôvodné, pretože takéto námietky by bolo možné uplatniť v inom type sporu (viď napr. § 151p OZ).

29. Rovnako nedôvodná je i námietka dovolateľov, ktorí namietali postup odvolacieho súdu pri vyhlásení rozsudku, kedy tento po pripustení zmeny na strane žalobcov bez zrejmých dôvodov už žiadne pojednávanie na prejednanie odvolaní strán sporu nenariadil a vo veci bez ďalšieho rozhodol, a to naviac bez toho, aby sa o tom strany sporu vôbec dozvedeli. Poukázali na to, že odvolací súd z nepochopiteľných dôvodov oznámenie o mieste a čase vyhlásenia rozsudku bez nariadenia ústneho pojednávania vyvesil na úradnej tabuli súdu dňa 24. 05. 2023, v ktorom uviedol, že odvolací súd vyhlási rozhodnutie dňa 30. 05. 2023 o 8.30 hod., t. j. bez toho, aby sa o tom vôbec strany sporu dozvedeli.

30. Vo vzťahu k namietanému porušeniu procesných práv žalobcov v súvislosti s ich neupovedomením včas a riadne o termíne verejného vyhlásenia napadnutého rozhodnutia, a uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, dovolací súd uvádza, že z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že povinnosť verejného vyhlásenia rozsudku patrí k ústavným princípom právneho štátu, je bezvýnimčná a vyplýva z čl. 142 ods. 3 ústavy. Ústavné a procesné záruky práva na súdnu ochranu a inú právnu ochranu sa vzťahujú len na súdne pojednávanie, ale nie na verejné vyhlásenie rozhodnutia (porov. sp. zn. II. ÚS 88/01, sp. zn. I. ÚS 121/09). Prítomnosť strany na vyhlásení rozsudku je ponímaná ako právo, nie aj ako povinnosť (sp. zn. IV. ÚS 110/03).

31. Konštatovanie, že rozsudok bol vyhlásený verejne, predpokladá, aby súd dal najavo, že rozsudok vyhlási. Minimálny štandard takéhoto oznámenia predpokladá osobitný postup súdu, ktorý smeruje k verejnosti (informovanie o čase a mieste vyhlásenia rozsudku spôsobom v takomto prípade obvyklým, napr. na oznamovacej tabuli súdu, na internetovej stránke súdu) bez ohľadu na to, či pri konkrétnom vyhlásení rozsudku verejnou právo na prítomnosť využije alebo nie (sp. zn. II. ÚS 85/02).

32. Z obsahu spisu vyplýva, že termín verejného vyhlásenia rozhodnutia odvolacím súdom bol oznámený štandardným spôsobom a to oznámením o mieste a čase verejného vyhlásenia rozhodnutia bez nariadenia pojednávania na úradnej tabuli súdu dňa 24. mája 2023 (č. I. 397 spisu). Ústavná požiadavka verejného vyhlásenia rozsudku v spojení s právom na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 a čl. 142 ods. 3 ústavy bola splnená, lebo pre naplnenie dikcie princípov spravodlivého konania je nepochybné, že došlo k verejnému vyhláseniu rozsudku a o mieste a čase jeho verejného vyhlásenia boli verejnosť i strany riadne upovedomené. Riadnym upovedomením sa má na mysli preukázanie, že do dispozičnej sféry a vedomia verejnosti a strán sporu sa dostalo oznámenie súdu o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku, a to prinajmenšom spôsobom zákonným, na takéto oznámenie obvyklým a legitímne očakávaným. Naplneniu týchto predpokladov pre ústavne súladný postup súdov pri verejnom vyhlasovaní rozsudkov konvenuje napr. oznámenie o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku (porov. sp. zn. II. ÚS 169/2019).

33. K uplatnenej námietke dovolateľov, že súd im termín verejného vyhlásenia rozhodnutia neoznámil, dovolací súd dodáva, že z obsahu spisu nevyplýva, že by žalovaní výslovne o to požiadali v zmysle ustanovenia § 219 ods. 3 CSP. Postupom odvolacieho súdu pri verejnom vyhlásení rozsudku nedošlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a preto uplatnený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP nie je dôvodný.

33.1. Pokiaľ odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom vyhovujúcom výroku zmenil, ide vo svojej podstate o rozsudok potvrdzujúci, pretože dôvodom zmeny je výlučne formulačné spresnenie výroku z dôvodu zmien, ktoré nastali vo vlastníckych vzťahoch k nehnuteľnostiam na strane žalobcov v priebehu odvolacieho konania; týmto sa však oproti výroku rozsudku súdu prvej inštancie v deklarovaní práv a povinností účastníkov právneho vzťahu nič nezmenilo.

34. V preskúmvanej veci však došlo podľa názoru dovolacieho súdu postupom odvolacieho súdu k naplneniu znakov vady zmatečnosti podľa § 420 písm. f) CSP spočívajúcej v nevykonateľnosti napadnutého rozhodnutia, kedy sa súdy oboch inštancií nesprávne vysporiadali s námietkami žalovaných pri identifikácii spornej časti nehnuteľnosti, tak ako je uvedené v bode 27. tohto rozhodnutia. Úlohou súdu prvej inštancie tak bude dať vypracovať geometrický plán na odčlenenie spornej výmery 49 m² od terajšej parcely č. 165, ktorá bola pôvodne súčasťou parcely č. 168 tak, ako to v konaní žiadali žalobcovia, pričom nevykonateľnosť výroku namietali vo svojom odvolaní aj žalovaní. Len po takto doplnenom dokazovaní budú môcť súdy opätovne rozhodnúť o danom nároku.

35. Skutočnosť, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Dovolací súd preto rozhodnutie odvolacieho súdu a rozhodnutie okresného súdu v rozsahu vymedzenom vo výroku tohto uznesenia zrušil (§ 449 ods. 1 a 2 CSP) a vec v rozsahu zrušenia vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

36. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

37. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.